

CAPITOLUL I

RECEPTAREA TEXTULUI LITERAR / NONLITERAR

➤ COMPETENȚE VIZATE:

- ✓ DOVEDIREA ÎNȚELEGERII UNUI TEXT LITERAR SAU NONLITERAR, PORNIND DE LA CERINȚE DATE
- ✓ IDENTIFICAREA VALORILOR ETICE ȘI CULTURALE ÎNTR-UN TEXT, EXPRIMÂND IMPRESIILE ȘI PREFERINȚELE

TEXTUL LITERAR CULT

Într-o operă literară, autorul transformă realitatea în ficțiune, prin imaginație, potrivit dimensiunii sale spirituale, deci transmițând în mod direct sau indirect idei, gânduri, sentimente, atitudini.

Operele literare se grupează, potrivit trăsăturilor comune, în genuri literare (**liric, epic, dramatic**). În cadrul fiecărui gen literar, operele se grupează din nou, pe baza trăsăturilor comune, în specii literare.

Trăsătura fundamentală a textului literar este **expresivitatea**.

Resurse ale expresivității

La nivel fonetic: asonanța; aliterația; repetiția de sunete.

La nivel lexico-semantic: figuri de stil; cuvinte polisemantice; valorificarea seriilor sinonimice; folosirea de expresii și locuțiuni; arhaisme, regionalisme, argoul, jargonul; câmpuri semantice.

La nivel morfologic: frecvența unor părți de vorbire; folosirea anumitor moduri și timpuri verbale; valori stilistice ale părților de vorbire; mărci ale oralității (vocative, interjecții, imperative).

La nivel sintactic: propoziții exclamative și interogative; construcții incidente, apoziții.

La nivel imagistic: imagini artistice (vizuale, auditive, motorii, tactile, cromatice).

La nivel prozodic: ritm (trohaic, iambic); rima (împerecheată, îmbrățișată, încrucișată, monorima, variată); vers liber (fără ritm și rimă); vers alb (fără rimă).

1. Descoperă, în textul de mai jos, resurse ale expresivității textului literar:

- a) „Nu sunt al lui, dar satul e în mine;
Trăiește-n sufletu-mi cu toți ai săi.
Simt cum mustesc în sângele din vine:
Copaci și case, oameni buni și răi.

*Amestec fără seamăn: cer și glie,
Iubiri, dureri și chiot și blestem –
Tot universul strâns într-o moșie...
O, Doamne, fă să-l deapăn ca pe-un ghem!“*

(Ion Pillat – **Poetul**)

b) „Epoca negurilor în Deltă sosise.

Vaporii de apă care se ridicau din mare, de pe Dunăre și din ghiolurile Deltei, rămâneau plutind în atmosferă ceasuri întregi. Fumul vapoarelor îngroșa pâcla grea, apăsătoare.

Soarele rămânea ascuns în perdele de neguri cenușii. Sirene, fluiere, bubuituri se încrucișau repetate la intervale regulate, fără să știi de unde vin. Vapoarele surprinse de ceață pipăiau ca niște orbi, semnalând de frica abordajului.

Pâcla opacă, umedă, se lăsa jos, învăluind portul într-un fum uniform, împăinjenând vederea și apăsând respirația. Umezeala pătrundea până în oase. Numai suflarea vântului putea rupe în parte ceața care se risipea în larg, sau rămânea ca o pânză de păianjen în pădurile de stuf din Deltă.“

(Jean Bart – Europolis)

2. Descoperă, în textele de mai jos, trăsăturile textului literar, observând toate nivelurile limbii:

a) „Prin iarnă din cămara zăvorâtă

*Se furișează cald miros de mere,
Readucând în vremea viscolită
Iar toamna cu trecuta mângâiere,
Când sufletul împovărat venise,
Cu târna lui pe poame și de vise,
În casa amintirilor închise.*

*Și-n inimi amorțite de-a lor strajă,
Străbat adânc, îmbălsămând gândirea,
Cu seva lor fierbând din nou sub coajă,
Copilărescul dor și amăgirea...*

*Și-n inimi, viu ca și întâia oară.
Te scoli din somn, tu, cel de-odinioară,
Din somnul tău, copil de-odinioară ...“*

(Ion Pillat – Copil de-odinioară)

b) „Sufletul meu, nufăr pe ape,
Gândul de-acum, val moleșit,
Viața-n zadar vrea să mă-ngroape.
Totu-i sfârșit.

*Dragostea mea, apa înceată și verde
Între nămoalele moi,
sufletul meu, albele foi își pierde,
albele foi ...*

*Cad inserări, triste,-n târziu lâncezite;
palide zări. Soare rănit
trimite nopți pe nesimțite
somm vestejit.*

*Stelele, vechi luminițe de ceară,
dorul trecut din pierdut înnoiesc,
moarte destine din tine-au să ceară
jocul firesc.*

*Sufletu-nfrânt – intră ca nufăru-n ape,
Tot mai adânc, în el adâncit ;
Totu-i departe, totu-i aproape ... tot
În sfârșit.“*

(Adrian Maniu – **Alt cântec**)

3. Argumentează, într-o compunere de cincisprezece-douăzeci de rânduri că poezia **Alt cântec**, de Adrian Maniu, este o operă lirică.

OPERA NARATIVĂ

<p><i>Opera narativă</i> (epică) se caracterizează prin posesia următoarelor elemente: narator, narațiune, personaje, acțiune, subiect.</p>

Citește cu atenție următorul text:

„Mama merge pe cărare în fața mea, cu legăturile. Se uită mereu în urmă, peste capul meu, în lături. Nu mai tremură dar știu că i-i frică. Și de cine. De asta, înainte de plecare, am șterpelit din legătură o furculiță: am băgat-o la brâu, pe sub bluză. Mama cată în urmă, însă nu vede că, în față, așteaptă Ilie Schilodul; și Reformatul. Într-o tăietură de pădure ne așteaptă el, rezemat de o stivă de lemne de foc, frumos clădite și stropite cu var – ca să nu fie jefuite.

Când dă cu ochii de acela, mama tresare, mă apucă strâns de umăr. Zice să ne întoarcem. Eu scot furculița și zic, cu glasul meu cel mai gros:

– Nu te teme, ești cu mine. Când îi dau una...

Și uite că Schilodul scuipă din gură, începe să fluiera numai așa, ocolește stiva, dispare.“

(Paul Goma – **Din calidor**)

1. Identifică modul de expunere predominant, argumentând cu cel puțin două elemente din text.
2. Comentează specificul relației autor - narator - personaj în fragmentul de operă citat.
3. Numește personajele care apar în text.
4. Formulează trei idei prin care să redai conținutul fragmentului de mai sus.
5. Transcrie cuvintele / sintagmele care transmit sentimentul de teamă trăit de personajul feminin.
6. Comentează semnificația numelui personajului *Ilie Schilodul*.
7. Scrie un text de două-trei enunțuri care să urmeze, în ordine logică, acțiunea prezentată.
8. Încadrează fragmentul de mai sus în genul literar corespunzător, argumentând într-o compoziție de maximum douăzeci de rânduri (folosește și informațiile descoperite la exercițiile anterioare). Vezi planul compunerii de încadrare în genul corespunzător la **paginal 57**.

STRUCTURA OPEREI LITERARE

MODURI DE EXPUNERE

NARAȚIUNEA

Narațiunea este modul de expunere în care un **narator** (povestitor) relatează un **lanț de întâmplări** (acțiuni) la care iau parte **personaje** (actanții).

Sucesiunea de întâmplări formează **acțiunea** operei literare. Fie că este simplă, liniară (ca în schiță), fie că este complexă, ramificată (ca în nuvelă sau roman), acțiunea este plasată într-un context spațio-temporal, marcat de anumiți indici de timp și de spațiu.

Subiectul operei literare este organizat într-o succesiune de momente: **expozițiune, intrigă, desfășurarea acțiunii, punctul culminant, deznodământ**). Aceste momente se dezvoltă în funcție de specia literară în care se încadrează opera narativă. În schiță, expozițiunea este scurtă, intriga simplă, conflictul derizoriu; în nuvelă și roman, expozițiunea este mai amplă, iar conflictul este puternic.

Naratorul este cel care povestește întâmplările. El o poate face **obiectiv**, detașat, neimplicat afectiv, la persoana a III-a, sau **subiectiv**, implicat afectiv, la persoana I. În funcție de perspectiva narativă, naratorul este omniscient și omniprezent (este peste tot și știe tot), este narator-personaj sau este o „voce“ neidentificată.

Personajele care iau parte la acțiune pot fi principale, secundare, episodice sau figurante – potrivit gradului de implicare în acțiune; individuale și colective; simple (schematizate) sau complexe (cu numeroase trăsături de caracter) (vezi **Construcția personajului**, pag. 20).

1. Indică tipul naratorului din textele de mai jos și argumentează-ți afirmația într-un text de opt-zece rânduri.

a) *„Sunt punctul de intersecție în care stările trecute, aparținând unor corpuri ce nu mai există, întâlnesc cuvintele, limbajul cuiva care se-nvârte în jurul maturității, deloc convins, deloc decis. Sunt un fost copil, un ex-adolescent nenorocit, mi-e groază de responsabilități, încerc să găsesc o soluție pentru ca totuși să existe, cumva, o continuitate, o împăcare, poate. (...) Cum să se înțeleagă, mă întreb, fetița băiețoasă de la 4 ani cu momia de la 6 sau cu fetița ambițioasă de la 9 ani, tocilara de la 11 cu leneșă de la 16, slăbănoaga de la 15 cu grăsana de la 17, anemica de la 19 cu vitala de la 21, urâta de la 10 cu frumușica de la 13, visătoarea de la 16 cu proasta de la 15, eleva cu profesoara, fecioara cu femeia, îndrăzneța cu timida, revoltata cu fricoasa, isteța nesuferită cu încrâncenata și confuza pe care acum le prețuiesc mai mult, alintata cu severa aia tăioasă, și tot așa. Mezialianțe, compromisuri, negocieri ... Dar cu mine e altfel, e cu totul altfel. N-am ce să unific. Nu sunt doar doi. Ele-eu-multe se uită unele la altele, se văd unele pe altele, se aud unele pe altele, se gândesc unele la altele și nu se cunosc, nu se cunosc.“*

(Simona Popescu – Exuvii)

b) „Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam când începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie! Și, Doamne, frumos era pe atunci, căci și părinții, și frații și surorile îmi erau sănătoși, și casa ne era îndestulată, și copiii și copilele megieșilor erau de-a pururea în petrecere cu noi, și toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea! Și eu eram vesel ca vremea cea bună și șturlubatic și copilăros ca vântul în tulburarea sa. Și mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea cu zâmbet uneori, când începea a se ivi soarele dintre nori după o ploaie îndelungată: *Ieși, copile cu părul bălan, afară și râde la soare, doar s-a îndrepta vremea și vremea se îndrepta după răsul meu ...*“.

(Ion Creangă – **Amintiri din copilărie**)

2. Povestește, evidențiind momentele subiectului, schița studiată în gimnaziu (**D-I Goe ...** sau **Vizită ...**, de I.L.Caragiale).

3. Argumentează că în textul de mai jos predomină ca mod de expunere narațiunea. Indică rolul celorlalte moduri de expunere, care se împletesc cu narațiunea:

„*Drumul se curățise de ape și se zvânta. Pădurea fâșâia lin din cetini și răsuflea aburi. În poienile sorite, pământul se ochise bine și înverzeau pajiști. În frunzele moarte din marginea unei râpi, Vitoria găsi clopoței albi. Coborî din tarniță ca să-i rupă și-i înălță pe codițele lor subțiri, în lumină. Privi cerul albastru și înghiți mireasma pădurii.*

Cu frâul calului trecut pe sub cot, porni pe cărarea din marginea drumului. Trupul ei ar fi vrut să cânte și să înmugurească; simțea intrând în el soare și bucurie; dar în același timp se ofilea în ea totul, grabnic, ca clopoței pe care-i ținea între degete și care pieriseră. Câinele dădu scâncet. S-ar fi voit și el slobod.

– *Gheorghită, dă-i și lui drumul, zise femeia, atentă.*

Flăcăul descălecă și descătără mă zgarda lui Lupu. Dar câinele nu căuta să zburde. Umbla cu botul în soare și din când în când parcă încerca să strănute. Rânjea și forcăia pe nas, adulmecând și sorbind adierile.

Urcară așa la pas din parapet de pod în parapet de pod. Sus, poposiră. Câinele sta cu luare-aminte pe coadă, privind văile ca un om. Petrecea și el, uitându-se la frumusețile lumii. Gheorghită îl observă de câteva ori și-l arată din ochi către maică-sa, râzând.

– *Îi place și lui să se uite, zise munteanca, serioasă.*

OPERA DRAMATICĂ

Genul dramatic cuprinde opere concepute spre a fi jucate pe scenă.

Trăsături:

- operele dramatice cuprind în structura lor atât elemente epice cât și lirice;
- modul de expunere caracteristic este dialogul;
- acțiunea se desfășoară în fața spectatorilor;
- conflict puternic între personaje, concepții, atitudini;
- apar multe personaje, iar acțiunea se concentrează asupra celor principale;
- locul naratorului din operele epice este luat de personaje;
- textul literar nu trebuie să depășească anumite dimensiuni și anumite perioade de timp;
- se structurează pe acte, scene, tablouri;
- subiectul are aceleași momente ca în opera narativă: expozițiune, intrigă, desfășurarea acțiunii, punctul culminant, deznodământ.

Reprezentanți: I.L.Caragiale, Vasile Alecsandri, Lucian Blaga, Marin Sorescu, Eugen Ionescu, Matei Visniec, Ion Băieșu etc.

Citește cu atenție textul:

„Actul I, Scena VII

TIPĂTESCU ZOE, apoi CETĂȚEANUL TURMENTAT

ZOE (ieșind din stânga repede): *S-a dus? ... Ai văzut, Fănică? Ai auzit?*

Și Ghiță nu mai vine ... Fănică, Fănică, ne amenință o nenorocire grozavă ...

TIPĂTESCU: *Taci! vine cineva. E Ghiță desigur.* (se repede la ușa din fund prin care apare Cetățeanul turmentat)

CETĂȚEANUL (șovăind): *Sluga!* (în tot jocul sughite și șovăie)

ZOE: *Cine e ăsta?*

TIPĂTESCU: *Ce poștești d-ta?*

CETĂȚEANUL: *Eu? ... (sughite) Eu sunt alegător ...*

TIPĂTESCU (nervos): *Cum te cheamă?*

CETĂȚEANUL: *Cum mă cheamă? Ce trebuie să spui cum mă cheamă ... vorba e, sunt alegător? (șovăie)*

ZOE: *E turmentat?*

TIPĂTESCU: *Dracul să-l ia! nu e nimeni afară: lasă să-mi intre aici toți nebunii, toți bețivii ... 'Aide, ieși!*

CETĂȚEANUL: *Nu sunt turmentat... (zâmbind) coană Joițico... Las' că ne cunoaștem... Mă cunoaște conul Zaharia de la 11 Fevruarie... Nu e vorba, ținem la d.nae Cațavencu... e din Soțietate... dar vorba e, eu alegător... eu... (sughite) apropiatar, eu pentru cine votez? (sughite) d-aia am venit. (șovăie)*

ZOE: *Trimite-l, Fănică, dă-i drumul... e amețit de tot...*

TIPĂTESCU (luându-l cu binișorul): *Fii bun, cetățene, du-te. Aldată mai vorbim.*

CETĂȚEANUL: *Dar ce să vorbim aldată?*

ZOE: *A!*

CETĂȚEANUL: *Acu ce treabă avem? ... Nu vă uitați la mine că sunt așa de... Am făcut-o de oaie de tot. Să vezi d-ta cum de a devenit la băutură... (sughite) că a fost lată de tot...*

TIPĂTESCU (necăjit): *Fii bun, omule, și-nțelege. (vrea să-l apuce)*

CETĂȚEANUL: *Eu am găsit (sughite) o scrisoare ...*

TIPĂTESCU ȘI ZOE: *O scrisoare!*

CETĂȚEANUL: *Da. (către Tipătescu) A d-tale cătră coana Joițica ... Am găsit-o alaltăieri seara pe drum, când ieșeam de la întrunire ... Fă-ți idee, (sughită) de alaltăieri seara până azi-dimineață s-o duci într-un chef! ...*

TIPĂTESCU (repezindu-se și apucându-l cu amândouă mâinile de gât): *Mizerabile!*

CETĂȚEANUL: *Nu mă-mpinge, că amețesc ... (sughite)“*

(I.L.Caragiale – **O scrisoare pierdută**)

1. Concepute pentru a fi jucate pe scenă, operele dramatice au o structură specifică. Indică acele elemente care te fac să observi de la prima vedere că textul este o piesă de teatru.
2. Care este modul de expunere pe care se bazează textul dramatic?
3. Indică alt mod de expunere prezent în text și exemplifică.
4. Arată care sunt elementele care întrețin dinamica textului, a replicilor.
5. Comentează rolul indicațiilor scenice care însoțesc replicile personajelor.
6. Indică forma corectă a cuvintelor: *Soțietate, apropiatar, aldată.*
7. Personajele se caracterizează prin limbaj și comportament. Conturează un portret al Cetățeanului turmentat, în cinci-opt rânduri.
8. În privința acțiunii, prin ce se deosebește această operă de creația epică?
9. Povestește fragmentul citat.
10. Argumentează, într-o scurtă compoziție, că fragmentul dat face parte dintr-o operă dramatică. Folosește planul compunerii de la pagina 58.

TEXTUL LITERAR POPULAR

Literatura populară

- autorul este anonim;
- operele au caracter colectiv (mai mulți creatori), sincretic (împletirea muzicii cu versul și cu portul popular) și tradițional (ritm trohaic, rima împerecheată sau monorimă, absența strofelor);
- se folosește limba populară

Literatura cultă

- autorul este cunoscut;
- operele au caracter individual;
- se transmit pe cale scrisă;
- se folosește limba literară;
- arhaismele, regionalismele au rol stilistic.

CAPITOLUL AL IV-LEA

MODELE DE TESTE PENTRU EVALUAREA NAȚIONALĂ

Testul 1*

(Evaluarea Națională pentru elevii clasei a VIII-a,
anul școlar 2013-2014 - varianta din concurs)

Subiectul I (42 de puncte)

„Bine-ai venit, An nou!...

Bine-ai venit...

De când te-aștept aproape-am și albit...

Dar fîndcă-mi intri-n casă-ntâia oară,

Te rog să nu-mi faci casa de ocară...

Nu te grăbi să-mi intri pe furiș,

C-abia sosiși...

Noroc că te-așteptam deștept

Să te previu la timp, să fii atent,

Și-n clipa marelui eveniment

Să-mi calci în casă cu piciorul drept... [...]

Așa te vreau!...

Te vreau la trup curat... neprihănit...

Și tot așa la suflet și la minte [...]

An nou...

Ai auzit ce-ți cer?...

Nu-ți cer să faci nimic în casa mea,

Mai mult decât ai face tu-ntr-a ta!... [...]

An nou!...

Fii nou de sus și până jos!...

Copil al nimănui și-al tuturor, [...]

Copil gălăgios...

Desfășură-te-ncet de pe mosor...*

Încet... cât mai încet... și liniștit...

Și fii atent ca nu care cumva

Să ți se rupă firu-n casa mea!...

Bine-ai venit, An nou...

Bine-ai venit!...“

(Ion Minulescu – Rânduri pentru Anul Nou)

* *mosor*, s.n. - Piesă cilindrică din lemn, de metal sau de material plastic, pe care se înfășoară ață, fire de mătase, sârmă etc.

* Conform www.edu.ro, 28 septembrie 2014

A. Scrie, pe foaia de examen, răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *fiindcă, cer, liniștit*. (6p)
2. Explică rolul virgulei în secvența: *Bine-ai venit, An nou!...* . (6p)
3. Precizează măsura primelor două versuri ale poeziei. (6p)
4. Menționează două trăsături ale genului liric, prezente în textul dat. (6p)
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația titlului poeziei. (6p)

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să-ți exprimi opinia despre semnificația titlului poeziei *Rânduri pentru Anul Nou* de Ion Minulescu. (12p)

În compunerea ta, trebuie:

- să formulezi o opinie despre semnificația mesajului poeziei;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecti precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește, cu atenție, textul:

Cărțile de ficțiune pe care le citim ne ajută să empatizăm cu cei din jur și să ne adaptăm mai ușor la diverse situații de viață, arată cele mai recente studii psihologice.

În urma unei cercetări de Universitatea York pe copii cu vârste cuprinse între 4 și 6 ani, psihologii au observat că aceia care au fost expuși mai mult timp la literatura pentru copii decât la desene animate televizate au o mai mare capacitate de empatie. [...]*

Implicarea în poveștile fictive din cărți aduce informații noi despre viața socială, iar acest lucru este extrem de benefic în rândul copiilor, fiindcă le arată versuri ale lumii din afara universului propriu.

Totodată, studiul relevă că volumele de ficțiune îl ajută pe cititor să se adapteze la viața socială mai mult decât o fac lucrările nonficionale. Înțelegerea personajelor dintr-o narațiune este, astfel, echivalentul cunoașterii a diferitelor tipuri umane din viața reală. Când sunt scrise bine, romanele constituie în sine povești despre viață, care îl încurajează pe cititor să înțeleagă mai bine profunzimea experienței umane.“

(Corina Zorzor – **Empatia, o abilitate dobândită prin lectură**, în **adevărul.ro**)

* *empatie*, s.f. - identificare, prin trăire, cu alte persoane, cu eroii cărților etc.

A. Scrie, pe foaia de examen, răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:

- universitatea în cadrul căreia s-a realizat cercetarea menționată în textul dat;
- categoria de copii cu o capacitate mai mare de empatie. (4p)

2. Scrie numele autorului și titlul articolului din care este extras fragmentul dat. (4p)

3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate din secvența: „Cărțile de ficțiune pe care le citim ne ajută să empatizăm cu cei din jur și să ne adaptăm mai ușor la diverse situații de viață, arată cele mai recente studii psihologice.” (4p)

4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate din secvența: *În urma unei cercetări realizate [...] pe copii cu vârste cuprinse între 4 și 6 ani, psihologii au observat că aceia care au fost expuși mai mult timp la literatura pentru copii decât la desene animate televizate au o mai mare capacitate de empatie [...].* (4p)

5. Transcrie două propoziții subordonate diferite din fraza următoare, precizând felul acestora: *Când sunt scrise bine, romanele constituie în sine povești despre viață, care îl încurajează pe cititor să înțeleagă mai bine profunzimea experienței umane.* (4p)

6. Construiește o frază alcătuită din două propoziții în care să existe o propoziție subordonată predicativă, introdusă prin conjuncția subordonare **să**. (4p)

B. Redactează, în 80-150 de cuvinte, o scurtă narațiune în care să prezinți o întâmplare petrecută în timpul participării la o întâlnire organizată de școală, cu un scriitor contemporan. (12p)

În compunerea ta, trebuie:

- să relatezi o întâmplare, respectând succesiunea logică a evenimentelor;
- să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecti precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări (unitatea compoziției - 1p; coerența textului - 2p; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului - 2p; ortografia - 3p; punctuația - 2p; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea - 2p)

Testul 33

Subiectul I (42p)

Citește cu atenție textul următor:

„Mihu se lăsă pe un scaun de lângă masă, își rezemă capul pe cot și rămase vreme îndelungată pierdut în gânduri mistuitoare. Viața îi era ruptă în două, după toate câte a suferit în cele din urmă zile; acum se temea că nici în viitor nu-i mai rămâne nicio mângâiere. Nu se îndoia că Marta se va alina și va pierde gândul de dragoste pentru păstor; dar suferințele ei erau mai grele pentru dânsul. Ar fi purtat și aceste suferințe, și nu-l mârnea decât un singur gând: ce va zice lumea? (...)”

Într-un târziu, el se ridică, își netezi fruntea, apoi grăi încet și fricos:

– Dar ce-mi pasă de gura satului!“ (Ioan Slavici – Gura satului)

1. Dă exemple, din text, de două cuvinte formate prin mijloace interne de îmbogățire a vocabularului. (6p)
2. Selectează din următoarea serie două cuvinte care conțin diftongi și două care conțin vocale în hiat: **mistuitoare, viitor, erau, mângâiere, mârnea, satului, grăi.** (6p)
3. Indică două trăsături ale genului epic ilustrate în text. (6p)
4. Scrie care este gândul care-l mârnește pe Mihu. (6p)
5. Precizează două sentimente de care este cuprins sufletul lui Mihu. (6p)

B. Într-o compunere de 10-15 rânduri, caracterizează personajul principal din schița studiată.

În compunerea ta, trebuie:

- să evidențiezi trăsăturile personajului ales; (4p)
- să indicî două mijloace de caracterizare; (4p)
- să ai un conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate; (2p)
- să te înscrii în limitele de spațiu indicate. (2p)

Subiectul al II-lea (36p)

„Astăzi, de la ora 17.30, la **Centrul Cultural Francez Iași**, va debuta seara literară dedicată scriitorului Eugen Ionescu. Prezentarea operei literare și lecturile bilingve din operele **Cântăreața cheală** și **Rinocerii** vor fi făcute de către invitații Laurent Duminz (lector Wallonie-Bruxelles), Octavian Jighirgiu și Irina Scutariu (actori). Cu această ocazie va fi proiectat și spectacolul **Cântăreața cheală**, pus în scenă de Jean-Luc Lagarce.

În aceeași seară, de la ora 19, la **Centrul Cultural Francez** se vor prezenta rezultatele proiectului **Warshow** de Radu Salahoru (desfășurat în perioada 13-27 noiembrie la CCF) și se va lansa catalogul **Carte Blanche 2008**.

Carte Blanche aux jeunes créateurs este un program expozițional și de promovare a tinerilor artiști vizuali români, inițiat și susținut de **Centrul Cultural Francez din Iași** și realizat în colaborare cu **Studioul de practici și dezbateri artistice Iași**. În anul 2008, prin acest program au fost susținute patru proiecte artistice: **Revin în 5 minute** de Dumitru Oboroc, **Portrete inoculate** de Miruna Nicolaev și **Backstaged** de Alex Maxim.

(G.P. - **Lecturi încrucișate**: Eugen Ionescu, în ziarul *Evenimentul Regional al Moldovei*)

- A.1. Textul de mai sus este: **a)** o știre; **b)** un anunț; **c)** un articol. (4p)
2. Unde și când va avea loc evenimentul prezentat? (4p)
3. Selectează, din text, trei predicate verbale exprimate prin verbe la diateze diferite. (4p)
4. Stabilește funcțiile sintactice ale cuvintelor din sintagma: „*prin acest program au fost susținute patru proiecte artistice*“. (4p)
5. Extinde funcția sintactică a cuvântului subliniat în enunțul de mai jos în propoziția subordonată corespunzătoare: „...*va fi proiectat și spectacolul Cântăreata cheală, **pus** în scenă de Jean-Luc Lagorce.*“ (4p)
6. Precizează felul primului enunț din text, după toate criteriile învățate. (4p)

B. Redactează o scurtă compunere de 15-20 de rânduri, în care **să relatezi un eveniment cultural** desfășurat de **Ziua Națională a României la Palatul Culturii din Iași**.

În compunerea ta, trebuie:

- să ai în vedere: sloganul, scenariul, personajele, mesajul transmis; (4p)
- să-ți exprimi o opinie în legătură cu modul de organizare a evenimentului; (4p)
- să ai un conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate; (2p)
- să te înscrii în limitele de spațiu indicate. (2p)

Vei primi 12p pentru redactarea întregii lucrări (unitatea compoziției - 1p; coerența textului - 2p; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului - 2p; ortografia - 3p; punctuația - 2p; așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea - 2p).

RĂSPUNSURI

CAPITOLUL I

Opera narativă

1. narațiunea (se prezintă fapte la care iau parte personaje; se povestește la persoana a III-a);
2. Naratorul (creat de autor) participă la acțiune (este personaj) de aceea narațiunea se face la persoana I (*știu, am șterpelit, am băgat*). 3. mama, personajul - narator, Ilie Schilodul.
4. Mama mergea în fața copilului, uitându-se mereu în urmă. Știind că mamei îi este frică de Ilie Schilodul, o liniștește când acesta le apare în cale, promițându-i s-o apere cu furculița. Ilie Schilodul face cale întoarsă. 5. *nu mai tremură, i-i frică, cată în urmă, tresare*. 6. Numele duce cu gândul la o anomalie fizică și morală. 8. Fragmentul face parte dintr-o operă epică.

Structura operei literare

1. narațiunea, descrierea, dialogul. 2. – De ce să plecați acasă, orele încă nu s-au terminat, le explică învățătorul. – Păi ce, de ore ne arde nouă acum? 3. În satul Ponoare a venit de curând un nou învățător, Nicolae Apostol. 4. Nicolae Apostol (învățătorul), Țăpu Vasile și un alt elev. 5. Un băiețandru spuse, ocolindu-i privirea, că pe la vremea asta domnul Andrieș le dădea drumul acasă. Țăpu Vasile adăugă că nici nu mai așteptau să fie trimiși, plecau fără să mai întrebe. Nicolae Apostol întrebă cu glas nepăsător dacă așa făcea. Țăpu Vasile se viteji, zvârlind vecinilor priviri ascuțite, ca să citească pe chipurile elevilor minunarea pentru atâta cutezanță. 6. prin *descriere* se realizează *portretul* grupului de elevi; autorul îi caracterizează în mod direct, realizând portretul fizic (*goi, rupți, cu straiete peticite*), dar și indirect, prin mediul în care trăiesc (*crescuți în bezne și în lipsuri*) și prin comportament (*hlizindu-se la un cuvânt aspru, neînțelegând blândețea cuvântului bun*). 7. (Erau) *goi* (copiii), *rupți* – epitete; (*viață*) *proaspătă* - epitet; *ce lumină, ... ce însetare de viață* – enumerație. 8. *Privirile ascuțite* (epitet) ale lui Țăpu Vasile caută confirmarea spuselor sale în ochii celorlalți copii. 9. Naratorul povestește detașat, fără a participa la acțiune, la persoana a III-a.

Structura operei literare epice. Inserția. Înlănțuirea. Alternanța

1. *ochi limpede* – limpezimea privirii sugerează liniștea și echilibrul interior (sens figurat); *mă aflu în mare mâhnire...dragostea...se desfrunzise cu vara* – tristețe sufletească pricinuită de pierderea iubirii, ofilite asemenea frunzelor, toamna (sens figurat); *lăutarii...-și sticleau dinții* – buna dispoziție (sens figurat). 2. *soarele bătea pieziș în hanul Ancuței, scânteind în geamurile zăbrelite; Și mă aflu în mare mâhnire, căci dragostea mea din anul acela se desfrunzise cu vara*. 3. primul plan: *soarele... privind în juru-i*; al doilea plan: *-Domnilor și fraților...;* procedeul se numește inserție sau povestire în ramă. 4. *Ascultați ce mi s-a întâmplat pe aceste meleaguri când eram tânăr*. 5. Hanul Ancuței, toamna (*soarele bătea pieziș, Ancuța... ațâța focul*) ca de obicei la han se află lume multă, în frunte cu Ioniță comisul, a cărui istorisire se lasă așteptată; gospodarii și cărașii din Țara de Sus așteaptă să li se umple paharele cu vin; cu toții asistă la sosirea lui Neculai Isac. 6. *lăutarii...-și sticleau dinții; un călăreț...cu ochiu-i limpede și albastru; noi... ne uitam la oalele goale*. 7. Naratorul este martor al întâmplărilor de la han, o prezență discretă (*,noi, gospodarii și cărașii din Țara de Sus ne uitam*). 8. Înlănțuirea prin juxtapunere și prin cuvinte care asigură cursivitatea (*cum coborî de pe cal...*). 9. Prin adresarea directă: *- Domnilor și fraților... 10. într-o toamnă ca asta; aici, la hanul Ancuței; mama acestei Ancuțe*. 11. *soarele bătea pieziș în hanul Ancuței; cobzele și scripcile încă n-aveau căutare* – atmosfera creată este caldă, însă melancolică, soarele bătând în han creându-i parcă, o aureolă legendară;

Opera epică. Personajul

1. *narațiunea* (înșiruire de fapte prezentate de un *narator*, la persoana a III-a; acțiunea care creează *subiectul* operei literare este pusă pe seama unor *personaje* etc.). 2. familia: mama, Ilie Moromete – tatăl (protagonistul), Niculaie – fiul, Ilinca – fiică; Tudor Bălosu – vecin. 3. (*fața*) *obosită, (șiroaie) înnegrite*. 4. *în prag, de la câmp, la drum; abia venise de la câmp*. 5. secvențele narative se înlanțuie prin juxtapunere. 6. Personajele sunt membrii unei familii în care tatăl reprezintă simbolul autorității, în vreme ce mama este cea care îngrijește ca totul să se petreacă așa cum trebuie, robotind ziua întreagă. 7. caracterizare directă, de către autor: *cu fața roșie și obosită*; caracterizare indirectă, prin fapte, comportament etc.: *toată lumea se împrăștiase lăsând-o pe mama să pregătească masa de seară*. 8. (*gângăvi băiatul*) *fără să se uite la tatăl său*. 9. *Moromeții* poate fi numele unui personaj colectiv, însemnând familia lui Ilie Moromete.

SPECIELE GENULUI EPIC

Schița

1. Naratorul povestește niște întâmplări în ordinea desfășurării lor (un cărăbuș este luat de vânt, cade în mijlocul unui drum de țară...); la acțiune iau parte personaje din lumea celor care nu cuvântă: insecte, păsări; se povestește la persoana a III-a. 2. *un cărăbuș mititel, castaniu, cu aripile fragede, cu ochisorii ca două neghiniți*. 3. Evenimentele se prezintă la persoana a III-a. 4. Este prezentat un moment semnificativ din viața personajului: mic, fără apărare, cărăbușul dă peste pericole la tot pasul. 5. Acțiunea este simplă. Un cărăbuș este luat de vânt și aruncat în mijlocul unui drum. Este amenințat de apropierea unui cocoș, a unui curcan și a unui păun, însă aceștia trec nepăsători. Cărăbușul observă, în cele din urmă, apropierea unei păsări mici - un sturz - pe care se pregătește să-l salute. Sturzul, însă, îl mănâncă pe cărăbuș cu lăcomie. 6. Prin titlu, autorul își exprimă compasiunea față de cărăbuș. Titlul poate reprezenta gândurile vrăbiuței de pe gard și a puișorilor ei. 7. E bine să fim prevăzători, pentru că nu întotdeauna o înfățișare blândă ascunde un suflet bun. 8. Viața micilor ființe. 9. *Dar sturzul se lasă lângă bucățica de hârtie... îl înghiți*. 10. *Ia! scap de unul și dau de altul... ăsta mă-nghite; Ei! de așa păsări mici, mai de seama mea, mi-i drag și mie*. 11. **personificarea** (figura de stil predominantă): *vârtejul... fura, și-a făcut gustul*; cărăbușul este înzestrat cu trăsături umane; **comparația**: *ca două neghiniți, ca un sfredel*; **epitetul**: (*pintenii*) *arcuiți, (aripi) fragede*; **enumerația**: (*fura*) *flori, pene și hârtii* etc. 12. 1, 3, 4, 5, 7.

Nuvela

1. *narațiunea*, dialogul. 2. Codrea, baba Firoana și Ionică. 3. Acțiunea este prezentată detașat, obiectiv, de un narator care povestește la persoana a III-a. 5. mijloace indirecte: mentalitatea (*L-au făcut de râs, l-au făcut de comedie la lume, fugind de la oaste*); comportament (*îi veni să-l gonească de lângă casa lui; Și din frământările astea multe izvorâră deodată doi stropi argintii, care se rostogoliră repede peste cutele feții; ea nu îndrăznea nici să crăcnească* etc.). 6. Bătrâna Firoana se ocupă de treburile casei, recunoscând autoritatea bărbatului. Este obligată să se comporte împotriva sentimentelor ei, pentru a menține liniștea casei. Codrea este un bătrân autoritar, însă nu lipsit de sentimente. Comportamentul său din finalul fragmentului dezvăluie dragostea pe care i-o poartă fiului. 7. Mentalitatea aparține omului simplu din popor; pentru a deveni bărbat adevărat, orice om trebuie să meargă la oaste (asemeni unui drum de inițiere). 8. În sufletul lui Codrea se dă o luptă între sentimentele și convingerile sale, iar sentimentele înving. 9. *Glasul inimii* reprezintă simbolul dragostei paterne care, deși înăbușită o vreme, învinge. 10. Bătrânul devine simbolul dragostei paterne (ascunse sub haina durității);